

1.3 ЦИЛИНДРИЧНИ ЕВОЛВЕНТНИ ЗУПЧАНИЦИ

Зупчани преносници су механички преносници помоћу којих се кретање, односно обртни момент преноси са једног вратила на друго и трансформише непосредним додирањем зубаца.

Основне карактеристике зупчаних преносника су: велика сигурност у раду и сталност преносног односа. Ови преносници су малих габарита и имају широк дијапазон промене оптерећења и брзине, а уз то и висок степен искоришћења. Имају дуг век уз адекватно одржавање. И поред високе тачности израде шум се јавља при раду овог преносника.

Подручје примене зупчаних преносника снаге:

Врста преносника	Макс. снага (kW)	Преносни однос једног пара	Макс. обимна брзина (°/min)	Макс. број обртаја (°/min)	Степен искоришћења	Запреминска снага (dm³/kW)	Маса / снага (kg/kW)
Зупчасти преносници	Цилиндрични	3000	1÷8	50	120000	0,91÷0,99	0,3÷0,6 0,2÷1,8
	Планетни	2000	3÷13	50	100000	0,98	0,2÷0,4 0,2÷1,0
	Конусни	500	1÷5	40	50000	0,95÷0,98	0,4÷0,7 0,6÷2,5
	Хипоидни	300	4÷8	30	20000	0,95	0,5÷0,8 0,7÷3,0
	Пужни	120	5÷80	25	40000	0,5÷0,95	0,2÷0,5 0,2÷4,5
	Цилиндрично - хиперболоидни	8	1÷5	20	20000	0,95	1,0÷2,5 1,5÷3,0

Препоруке за избор преносног односа

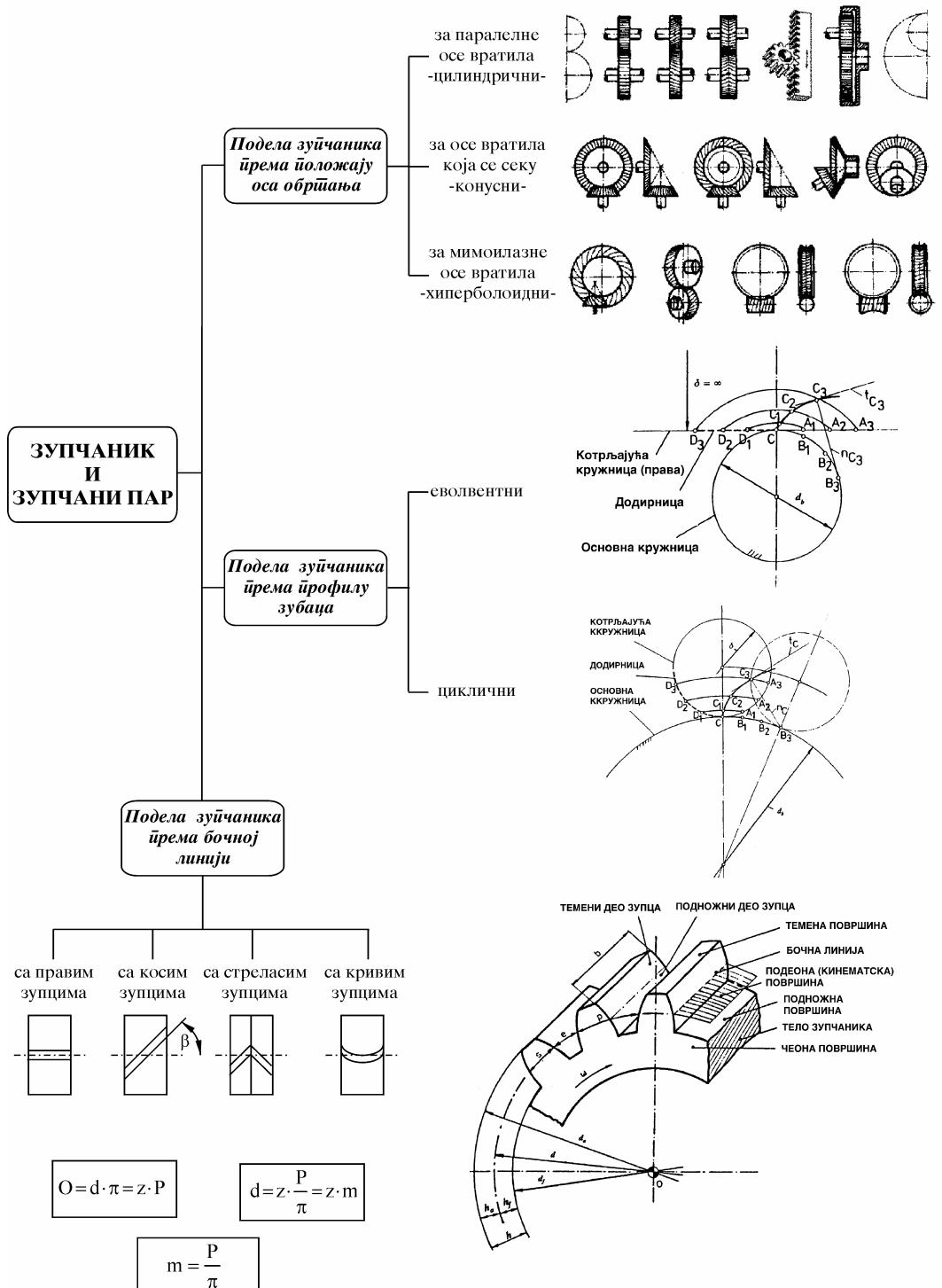
Врста редуктора	Једностепени	Двостепени	Тростепени
Редуктор са паралелним вратилима	$u \leq 9$	$u = 8 \div 50$	$u = 40 \div 250$
Редуктор са вратилима која се секу	$u = 2 \div 5,5$	$u = 6 \div 40$	$u = 25 \div 250$
Пужни редуктор	$u = 5 \div 70$	$u = 50 \div 8000$	
Пужни редуктор, комбинован		$u = 35 \div 350$	
Планетни редуктор	$u = 5 \div 20$	$u = 20 \div 100$	

Стандардне вредности преносних односа

Редуктор	Стандардне вредности преносних односа																			
	једностепени	1,25	1,4	1,5	1,8	2	2,24	2,5	2,8	3,15	3,55	4	4,5	5	5,6	6,3	7,1	8	9	10
двостепени		8	9	10		11,2	12,5	14	15	18	20	22,4	25	28	31,5	35,5	40	50		
тростепени		40	45	50	55	63	71	80	90	100	112	125	140	160	180	200	224	250	280	315
																			355	400

Стандардни модул m_u (mm)																			
I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
0,05		0,16		0,5		1		3		10		32							
	0,055		0,18		0,55		1,125			3,5			11						36
0,06		0,20		0,6		1,25		4		12		40							
	0,07		0,22		0,65		1,375			4,5			14						45
0,08		0,25		0,7		1,5		5		16		50							
	0,09		0,28		0,75		1,75			5,5			18						55
0,10		0,3		0,8		2		6		20		60							
	0,11		0,35		0,85		2,25			7			22						70
0,12		0,4		0,9		2,4		8		25									
	0,14		0,45		0,95		2,75			9			28						

Зупчаник је машински елемент који се састоји од тела и озубљеног венца.
Погоњени зупчаник чине зупчани пар и истог су модула.

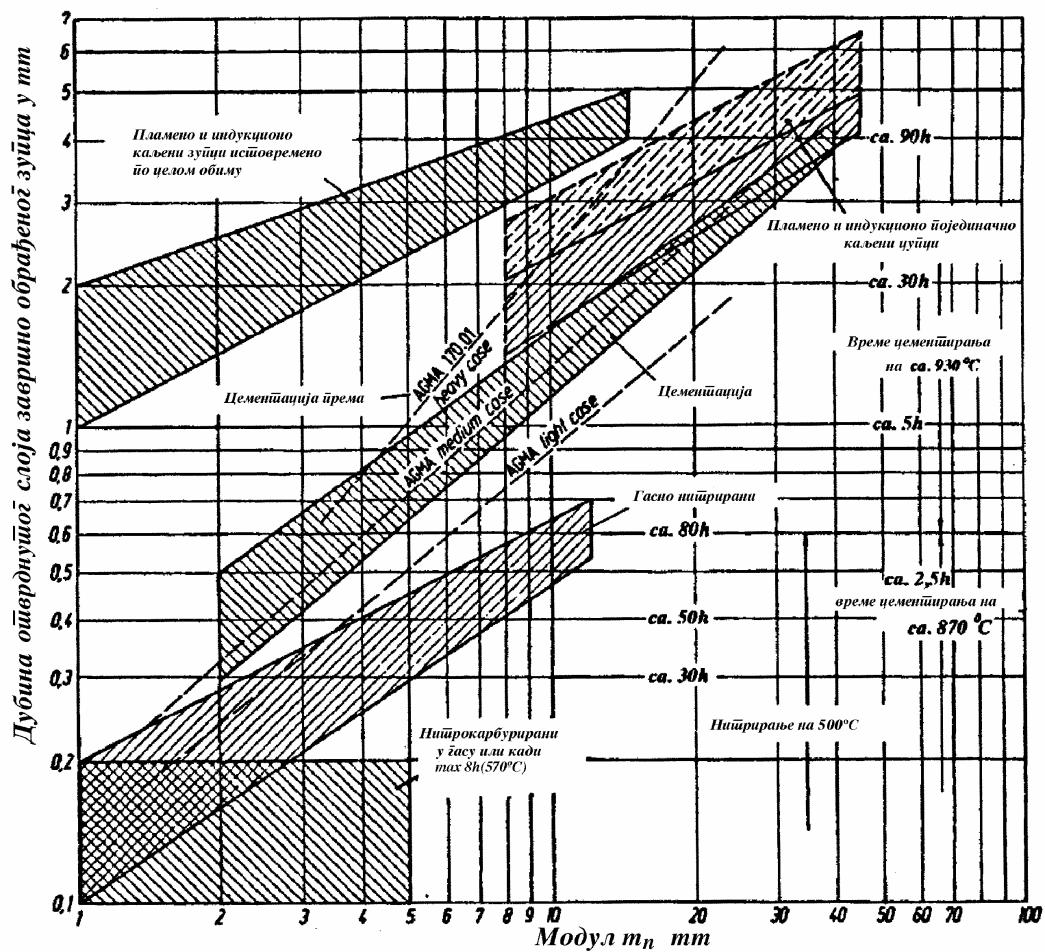

Материјал за израду зупчаних парова

За израду зупчаника примењује се велики број различитих материјала, почев од сивог лива, преко обичних конструкцијских челика, побољшаних челика па све до легираних челика за цементацију и нитрирање. Примењују се такође и нечелични материјали, као што су титан и алуминијумске легуре, као и разне врсте пластичних маса. Због техничких и економских разлога највећу примену имају челични материјали.

Користе се и такве комбинације да мали зупчаник буде израђен од челика, а велики од сивог лива, челичног лива или нодуларног лива. Код преносника већих снага тело и венац великог зупчаника израђују се од различитих материјала, нпр тело зупчаника је од челичног лива, а венац је израђен од квалитетног челика.

Дебљине отврднутих слојева бокова зубаца зависе од термичке обраде и од величине модула m_n .

Карактеристике издржљивости материјала за израду зупчаника

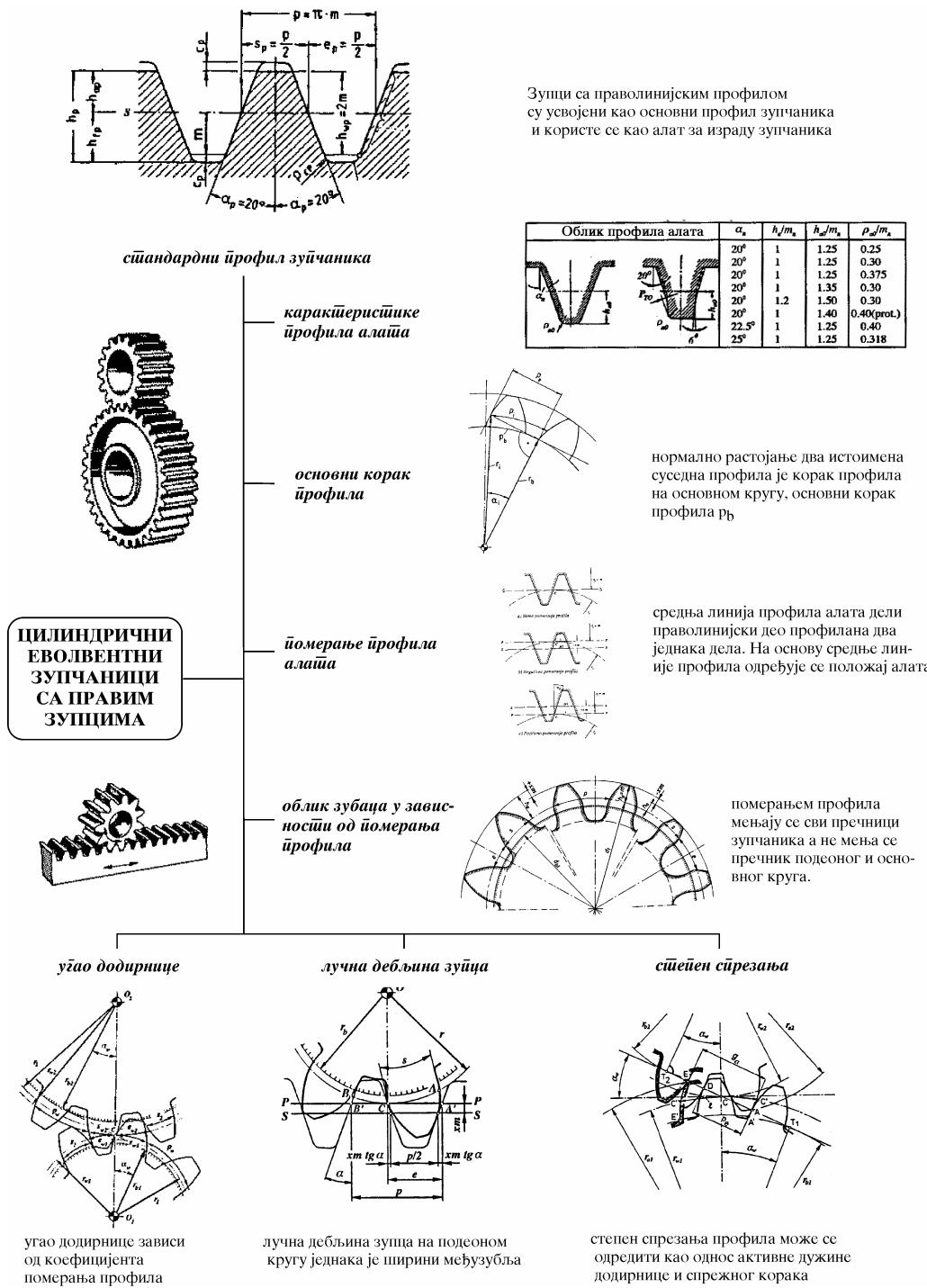
Ред. број	Материјал	Ознака		Термичка обрађа (структурна)	Тврдоћа		Динамичка издржљивост ^a		Статичка чврстоћа подноžја $\sigma_{es} N/mm^2$
		JUS	DIN		језгра daN/mm^2	бокова daN/mm^2	бокова $\sigma_{H_{lim}} N/mm^2$	подноžја $\sigma_{F_{lim}} N/mm^2$	
1	Сиви лив	SL 200	GG 20	(лам.графит)	180 HB		300	40	190
2		SL 250	GG 25	(лам.графит)	220 HB		360	55	245
3		SL 350	GG 35	(лам.графит)	230 HB		375	70	350
4		NL400-12	GGG 40	(феритни)	180 HB		370	185	700
5	Нодуларни лив	NL 600-3	GGG 60	(фер., перл.)	250 HB		490	215	840
6		NL 800-2	GGG 80	(перлитни)	275 HB		600	225	1100
7		NL 1000	GGG 100	-	330 HB		640	235	1300
8	Црни темпер лив	CTel35-10	GTS 35	(феритни)	150 HB		320	165	780
9		CTel65-02	GTS 65	(перлитни)	220 HB		460	205	980
10	Челични лив	ČL.0501	GS 52.1	-	160 HB		320	140	460
11		ČL.0601	GS 60.1	-	180 HB		380	160	510
12		Č.0460	St 42	-	125 HB		290	150	440
13	Обични конструкциони челици	Č.0545	St 50	-	160 HB		370	160	560
14		Č.0645	St 60	-	190HB		430	175	650
15		Č.0745	St 70	-	210 HB		460	205	710
16		Č.1531	Ck 45	нормализован	190 HV-10		530	205	740
17		Č.1731	Ck 60	нормализован	200 HV-10		530	220	880
18	Челици за побољшање ^b	Č.4131	37 Cr 4	побољшан	250 HV-10		530	245	930
19		Č.4731	34 CrMo 4	побољшан	270 HV-10		530	260	1000
20		Č.4732	42 CrMo 4	побољшан	300 HV-10		600	285	1080
21		Č.5431	34CrNiMo6	побољшан	310 HV-10		630	305	1200
22		Č.5432	30CrNiMo8	побољшан	320 HV-10		630	315	1300
23	Челици за побољшање пламено или индукц. каљени	Č.1531	Ck 45	нормализован	190 HV-10	560 HV-10	1030	270(140)*	1000(740)*
24		Č.4731	34 CrMo 4	побољшан	270 HV-10	590 HV-10	1070	430(175)*	1200(1000)*
25		Č.4732	42 CrMo 4	побољшан	280 HV-10	610 HV-10	1170	360(190)*	1300(1080)*
26		Č.5431	34CrNiMo6	побољшан	250 HV-10	590 HV-10	1270	380(210)**	1500(1200)**
27	Челици за поб. нитрирањем	Č.4732	42 CrMo 4	гасонитрир.	180 HV-10	550 HV-10	1070	385	1000
28	Челици за цем. претходно поб.	Č.4320	16 MnCr 5	гасонитрир.	280 HV-10	550 HV-10	1110	405	1050
29	Челици за поб. нитрир. претходно поб.	Č.4737	31CrMoV 9	гасонитрир.	320 HV-10	700 HV-10	1230	420	1170
30		-	14CrMoV6.9	гасонитрир.	360 HV-10	770 HV-10	1270	430	1250
31	Челици за поб. и површинско отврд.	Č.1530	C 45	нормализован	220 HV-10	420 HV-10	710	310	680
32		Č.4320	16 MnCr 5	нормализован	230 HV-10	560 HV-10	770	325	710
33	нитрокар.	Č.4730	42 CrMo 4	побољшан	280 HV-10	610 HV-10	830	340	750
34	Челици за поб. карбонитрир.	Č.4130	34 Cr 4	побољшан	450 HV-10	650 HV-10	1350	450	1400
35		Č.1220	C 15	цем. и каль.	270HV-10	720HV-10	1460	220	880
36		Č.4320	16 MnCr 5	цем. и каль.	270HV-10	720HV-10	1470	430	1370
37	Челици за цементацију	Č.4321	20 MnCr 5	цем. и каль.	280HV-10	720HV-10	1470	445	1470
38		Č.4721	20 MoCr 4	цем. и каль.	270HV-10	720HV-10	1470	385	1275
39		Č.5420	15 CrNi 6	цем. и каль.	310HV-10	730HV-10	1490	460	1570
40		Č.4520	17CrNiMo6	цем. и каль.	400HV-10	740HV-10	1510	500	1670
41		Č.5421	18 CrNi 8	цем. и каль.	400HV-10	740HV-10	1490	480	1670
42		Титан	Ti 6 Al 4	-	-		660	170	-
43	Нечелични материјали	Al легура	AlZnCu0.5	-	-		240	115	600
44		Синт.метал	Fe+1,5%Cu+ 0.4%C	-	-		400	250	950

^a Вредности се односе за вероватноћу разарања $P_k=0.1$ ^b Вредности добијене са тврдоћом малог зупчаника за 20-30 HV већом од тврдоће великог зупчаника од истог материјала

* Вредности у загради односе се на зупче са некалjenim подноžjem

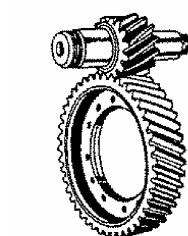
Групу цилиндричних зупчаних парова чине зупчаници за паралелне осе, као и зупчаници који претварају обртно кретање у транслаторно кретање и обратно.

Кинематске површине цилиндричних зупчастих парова су цилиндри, а у специјалном случају су цилиндар и раван. Ове се површине котрљају једна по другој без клизања.

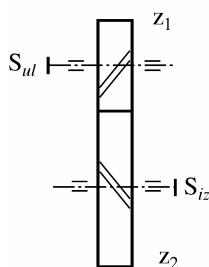

Код зупчаника са косим зупцима линије додира бокова зубаца постављене су косо у односу на бок зупца. Однос између подеоних корака у чеоном и нормалном пресеку је $\cos\beta$.

$$\frac{P_n}{P_t} = \frac{m_n \cdot \pi}{m_E \cdot \pi} = \frac{m_n}{m_t} = \cos\beta.$$

ЦИЛИНДРИЧНИ ЕВОЛВЕНТИ ЗУПЧАНИЦИ СА КОСИМ ЗУПЦИМА

основне геометријске величине

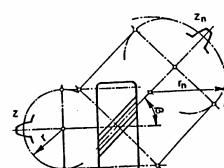
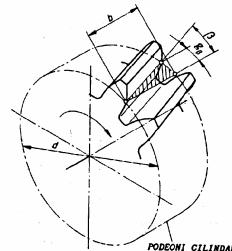
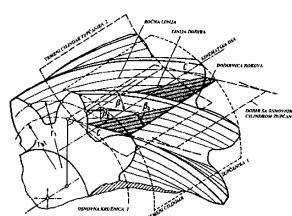
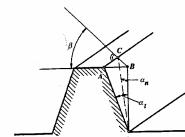
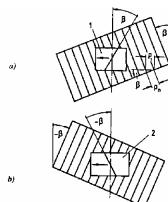
зубац алата у облику зујачице леђеве

зујчик са косим зупцима, са додирницом бокова зубаца и линијама додира

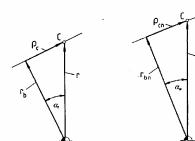
додирни лук бочних линија

саварни и фиктивни зујчик

карактеристични пречници у чеоном и нормалном пресеку

карактеристични пречници у чеоном и нормалном пресеку

Алат у облику основне зупчасте летве који се примењује код зупчаника са правим зупцима може се заокретањем за одговарајући угао нагиба β применити и за израду зупчаника са косим зупцима.

Зубац основне зупчасте летве је једна тространа пирамида, чије бочне стране чине: нормална раван, чеона раван и бочна површина зупца алата.

1

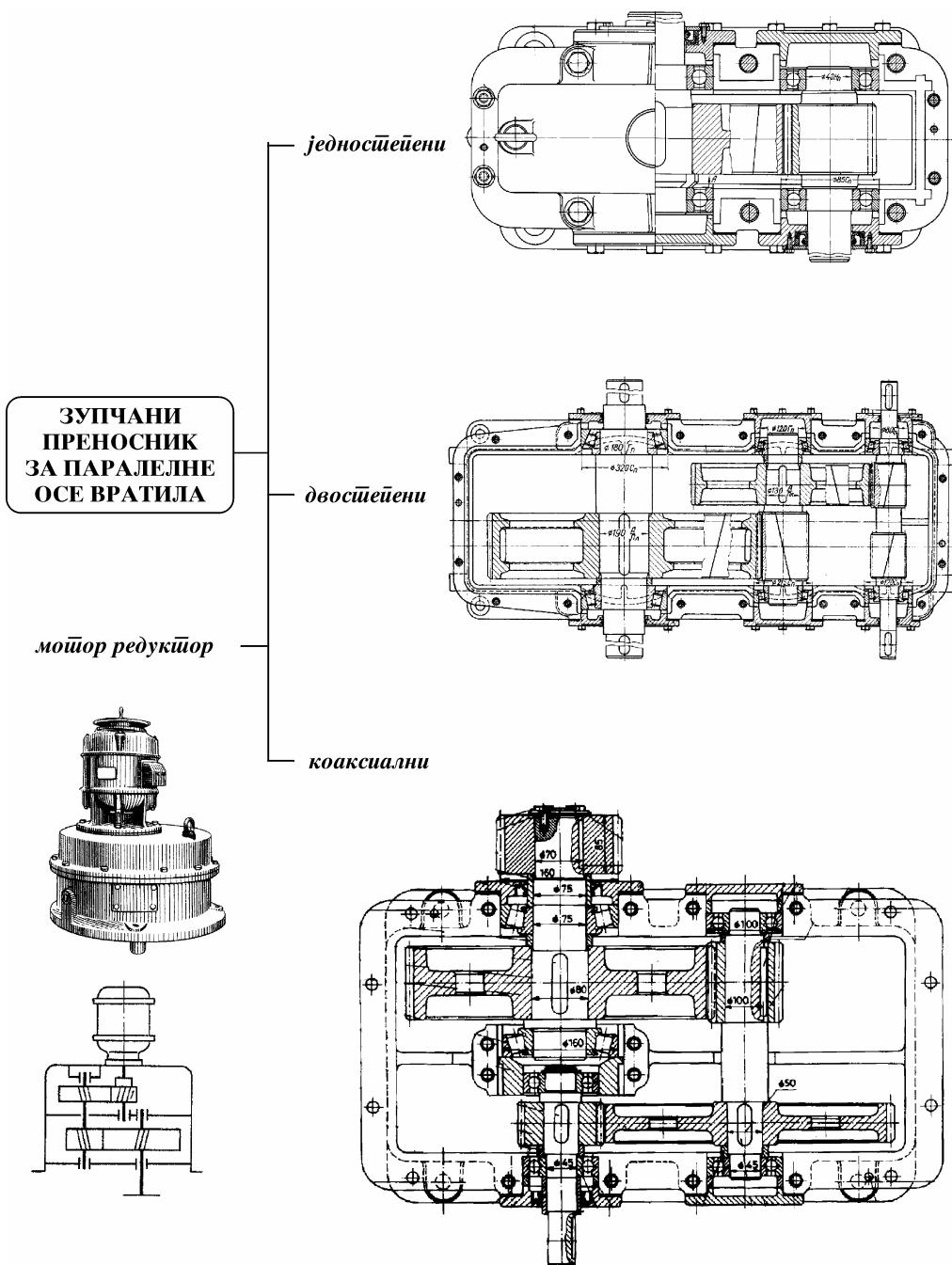
Линије додира бокова зубаца код зупчаника са косим зупцима нису паралелне осама обртања, због тога оптерећење зупца није истовремено по целој ширини зупца већ постепено и дијагонално, што омогућује већу носивост зупчаника.

Додирни лук бочних линија је лук кинематске кружнице који одговара углу за који се обре посматрани зупчаник од тренутка додира тачке на кинематској кружници предње чеоне површине, од тренутка додира исте тачке на задњој чеоној површини.

Сва правила и релације код зупчаника са правим зупцима важе код зупчаника са косим зупцима, ако се примене на овај фиктивни зупчаник за додир у кинематској тачки.

За прорачун геометрије зупчаника са косим зупцима меродаван је чеони пресек, а за прорачун носивости нормалан пресек.

Зупчани пар смештен у кућиште је зупчани преносник снаге односно редуктор.

Табела 1.3 ЦИЛИНДРИЧНИ ЕВОЛВЕНТНИ ЗУПЧАНИЦИ

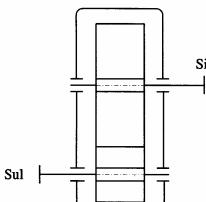
Ознака	Јединица мере	Назив и вредности
d_1	(mm)	пречник подеоног круга малог зупчаника $d_1 = 850 \cdot \sqrt[3]{\frac{T_1 \cdot K_A \cdot S_{H\min}}{\Psi_{bd} \cdot \sigma_{H\lim}^2}} \cdot \frac{u+1}{u}$ $d = m_t \cdot z = z \cdot m_n / \cos \beta$
T_1	(Nm)	обртни момент малог зупчаника $T_1 = 9549 \cdot P_1 / n_1$
u	-	преносни однос $u = \frac{n_1}{n_2} = \frac{d_2}{d_1} = \frac{z_2}{z_1}$
P	(kW)	снага на зупчанику
n	(min ⁻¹)	учестаност обртања зупчаника
K_A	-	фактор радних услова
Ψ_{bd}	-	однос ширине зупчаника и подеоног круга погонског зупчаника $\Psi_{bd} = b/d_1$
b	(mm)	ширина зупчаника
$\sigma_{H\lim}$	(N/mm ²)	трајна динамичка издржљивост бокова зубаца
$S_{H\min}$	-	минимални степен сигурности против разарања бокова зубаца $S_{H\min} = 1,2 \div 1,5$
z_1	(ком)	број зубаца малог зупчаника $z_1=20 \div 25$ за $v>5$ (m/s) $z_1=18 \div 20$ за $v=1,5$ (m/s) $z_1=15 \div 20$ за $v<1$ (m/s)
m	(mm)	модул зупчаника $m = p/\pi$; $m = d_1/z_1$; индекс: n- нормални пресек; t- чеони пресек; $m_t = d_1/z_1 = m_n / \cos \beta$; m_n - JUS M.C1.015
β	(°)	угао нагиба бочне линије зупча: $\cos \beta = p_n / p_t = m_n / m_t$ $\beta=10^\circ \div 15^\circ$ -за први пар, $\beta=8^\circ \div 12^\circ$ -за други пар
α_i	(°)	угао нагиба основне зупчасте летве: $\operatorname{tg} \alpha_i = \operatorname{tg} \alpha_n / \cos \beta$ $\cos \alpha_i = d_b / d$
a_d	(mm)	нулто осно растојање $a_d = (d_1 + d_2) / 2 = m_t(z_1 + z_2) / 2 = m_n(z_1 + z_2) / (2 \cos \beta)$
a	(mm)	осно растојање $a = a_d \cdot \cos \alpha_t / \cos \alpha_{wt} = m_n(z_1 + z_2) \cos \alpha_t / (2 \cos \beta \cdot \cos \alpha_{wt})$
α_{wt}	(°)	угао додирнице $\cos \alpha_{wt} = d_b / d_w = m_t(z_1 + z_2) \cos \alpha_t / (2a) = a_d \cdot \cos \alpha_t / a$ $\operatorname{inv} \alpha_t = \operatorname{inv} \alpha_{wt} + 2(x_1 + x_2) \operatorname{tg} \alpha_n / (z_1 + z_2)$
$x_1 + x_2$	(°)	Збир коефицијената померања профиле $x_1 + x_2 = (\operatorname{inv} \alpha_{wt} - \operatorname{inv} \alpha_t)(z_1 + z_2) / (2 + \operatorname{tg} \alpha_n)$ $x_1 + x_2 = 1$ -ниска носивост; $x_1 + x_2 = -0,2$ -висок степен спрезања; $x_1 + x_2 = 0,3$ -уједначено озубљење

Табела 1.3 Наставак табеле

Ознака	Јединица мере	Назив и вредности
θ_i		еволвента функција ($\text{inv}\alpha$); $\theta_i = \text{tg}\alpha_i - \alpha_i$
d_w	(mm)	пречници кинематских кругова $d_{w1} = 2a / (z_1 + z_2) = 2a / (u + 1) = d_1 \cos\alpha_i / \cos\alpha_{wt}$ $d_{w2} = u \cdot d_{w1}$
d_b	(mm)	пречник основног круга $d_b = d \cdot \cos\alpha_i$; $d_{db} = d \cos\alpha$
d	(mm)	пречник подеоног круга $d = m_t \cdot z = z \cdot m_n / \cos\beta$
d_a	(mm)	пречници темених кругова $d_{a1} = 2a - d_{f2} - 2c$; $d_{a2} = 2a - d_{f1} - 2c$;
d_f	(mm)	пречници подножних кругова $d_{f1} = d_1 - 2h_{f1} = d_1 + 2x_1 m_n - 2h_{fp}$; $d_{f2} = d_1 - 2h_{f2} = d_2 + 2x_2 m_n - 2h_{fp}$
p_t	(mm)	подеони корак $p_t = m_t \cdot \pi = m_n \cdot \pi / \cos\beta$; $p_n = m_n \pi = P_t \pi / \cos\beta$
$p_{et} = p_{bt}$	(mm)	основни корак на додирници $p_{et} = p_t \cdot \cos\alpha_i$
ε_γ	-	степен спрезања бокова $\varepsilon_\gamma = \varepsilon_\alpha + \varepsilon_\beta$
$\varepsilon_1, \varepsilon_2$	-	појединачни степен спрезања $\varepsilon_1 = 0,5z_1 \left[\sqrt{(d_{a1}/d_{b1})^2 - 1} - \text{tg}\alpha_{wt} \right] / \pi$ $\varepsilon_2 = 0,5z_2 \left[\sqrt{(d_{a2}/d_{b2})^2 - 1} - \text{tg}\alpha_{wt} \right] / \pi$
ε_α	-	степен спрезања профиле $\varepsilon_\alpha = \varepsilon_1 + \varepsilon_2$ $\varepsilon_\alpha = 0,5z_1 \left[\sqrt{(d_{a1}/d_{b1})^2 - 1} + u \sqrt{(d_{a2}/d_{b2})^2 - 1} - \text{tg}\alpha_{wt}(u + 1) \right] / \pi$
ε_β	-	степен спрезања бочних линија $\varepsilon_\beta = b \cdot \text{tg}\beta / p_t = d \sin\beta / m_n \cdot \pi$
h_p	(mm)	укупна висина зупца $h_p = h_{ap} + h_{fp} = 2m + c_p$
h_{ap}	(mm)	висина теменог дела зупца $h_{ap} = m$
h_{fp}	(mm)	висина подножног дела зупца $h_{fp} = m + c_p$
c_p	(mm)	темени зазор $c_p = (0,1 \div 0,3)m$
ρ_{a0}	(mm)	полупречник заобљења између бокова зупца и подножја зупца $\rho_{a0} = c_p / (1 - \sin\alpha_0)$
W	(mm)	мера преко зубаца $W = (z_w - 1) \cdot p_e + s_b$
z_w	(ком)	мерни број зубаца
s_b	(mm)	лучна дебљина зупца на основном кругу
Исти изрази важе и за унутрашње зупчасте парове при чему се број зубаца z_2 узима са негативним предзнаком.		

РАЧУНСКИ ПРИМЕРИ

Задаћак 1.3.1 Једностепени зупчани преносник састоји се од цилиндричног зупчаног пара $z_1 - z_2$ са правим зупцима степена искоришћења $\eta_z = 0,98$ и преносног односа $u_{1,2} = 3,15$.

Одредити:

1. Потребну снагу погонске машине ако је $n_{ul} = 1450(\text{min}^{-1})$, обртни моменат на излазној спојници $T_{iz} = 70(\text{Nm})$, степен искоришћења свих лежаја $\eta_l = 0,99$ а спојница $\eta_s = 0,97$.

2. Геометријске величине зупчаног паре и осно растојање, ако је $z_1 = 30$, $\alpha_n = 20^\circ$. Материјал за израду зупчаника Č1530 за побољшање. Карактер промене обртног момента радне машине је равномеран.

Решење:

1. Снага погонске машине

Из преносног односа зупчаног паре

$$u = \frac{z_2}{z_1},$$

израчунава се број зуба гоњеног зупчаника

$$z_2 = u \cdot z_1 = 3,15 \cdot 30 = 94,5.$$

Усваја се $z_2 = 95$.

Стварни преносни однос је

$$u = \frac{z_2}{z_1} = \frac{95}{30} = 3,167.$$

Обртни момент на погонском зупчанику

$$T_1 = 9549 \frac{P_1}{n_1},$$

где су: $P_1 = P_{ul}$ -снага на погонском зупчанику,

$n_1 = n_{ul} = 1450(\text{min}^{-1})$ -учестаност обртања погонског зупчаника

$n_2 = n_{iz}$ -учестаност обртања гоњеног зупчаника

Из једначине за степен искоришћења зупчаног паре

$$\eta = \frac{P_2}{P_1},$$

израчунава се снага погонске машине

$$P_1 = \frac{P_2}{\eta},$$

где су: P_2 -снага на гоњеном зупчанику

$$P_2 = \frac{T_2 \cdot n_2}{9549} = \frac{70 \cdot 457,85}{9549},$$

$$P_2 = 3,356(\text{kW}),$$

$n_2 = n_{ul}$ -учестаност обртања гоњеног зупчаника

$$n_2 = n_1 / u = 1450 / 3,167,$$

$$n_2 = 457,85(\text{min}^{-1}),$$

η -укупан степен искоришћења,

P_2 -снага на гоњеном зупчанику.

Снага погонске машине има вредност:

$$P_1 = \frac{P_{iz}}{\eta_z \cdot \eta_l \cdot \eta_s} = \frac{3,356}{0,98 \cdot 0,99 \cdot 0,97} = 3,566(\text{kW}).$$

2. Геометријске величине зупчаног паре

Пречник погонског зупчаника:

$$d_1 = 850 \sqrt[3]{\frac{T_1 \cdot K_A \cdot S_{H_{\min}}^2}{\Psi_{bd} \cdot \sigma_{H_{\lim}}^2} \cdot \frac{u+1}{u}},$$

где су: $K_A = 1$ -фактор радних услова

T_1 -обртни момент на погонском зупчанику

$\Psi_{bd} = 1,4$ -однос ширине према пречнику зупчаника за симетричан положај зупчаника између ослонаца вратила

$\sigma_{H\lim} = 710(\text{N/mm}^2)$ -трајна динамичка издржљивост бокова зубаца

$S_{H\min} = 1,5$ -минимални степен сигурности против разарања бокова зубаца ,

па је:

$$d_1 = 850 \cdot \sqrt{\frac{23,486 \cdot 1,0 \cdot 1,5^2}{1,4 \cdot 710^2} \cdot \frac{3,167 + 1}{3,167}},$$

$$d_1 = 39,258(\text{mm}).$$

Модул зупчаника има вредност:

$$m = \frac{d_1}{z_1} = \frac{39,258}{30} = 1,308(\text{mm}).$$

Усваја се $m = 1,5(\text{mm})$.

Пречници подеоних кругова су:

$$d_1 = m \cdot z_1 = 1,5 \cdot 30 = 45(\text{mm}), \text{ и}$$

$$d_2 = m \cdot z_2 = 1,5 \cdot 95 = 142,5(\text{mm}).$$

Пречници основних кругова:

$$(\alpha_n = \alpha_t = 20^\circ)$$

$$d_{b1} = d_1 \cdot \cos \alpha_t = 45 \cdot \cos 20^\circ = 42,286(\text{mm}), \text{ и}$$

$$d_{b2} = d_2 \cdot \cos \alpha_t = 142,5 \cdot \cos 20^\circ = 133,906(\text{mm}).$$

Осно растојање:

$$a = m \cdot \frac{z_2 + z_1}{2} = 1,5 \cdot \frac{95 + 30}{2} = 93,75(\text{mm}).$$

Пречници подножних кругова:

$$d_{f1} = d_1 - 2h_{f1} = d_1 + 2x_1 m - 2h_{fp},$$

где су: h_f -висина ноге зупча:

$$h_{fp} = K_p \cdot m = 1,2 \cdot 1,5 = 1,8$$

$$(K_p = 1,2; 1,25; 1,3; 1,4...)$$

x -померање профила

$$x_1 = x_2 = 0$$
 -нулти зупчани пар

$$d_{f1} = d_1 + 2 \cdot 0 \cdot 1,5 - 2 \cdot 1,8 = 45 - 3,6 = 41,4(\text{mm}),$$

$$d_{f2} = d_2 + 2 \cdot x_2 \cdot m - 2h_{fp} = 142,5 - 2 \cdot 1,8$$

$$d_{f2} = 138,9(\text{mm}).$$

Пречници темених кругова:

$$d_{a1} = 2a - d_{f2} - 2c,$$

$$d_{a1} = 2 \cdot 93,75 - 138,9 - 2 \cdot 0,3 = 48(\text{mm}),$$

$$d_{a2} = 2a - d_{f1} - 2c,$$

$$d_{a2} = 2 \cdot 93,75 - 41,4 - 2 \cdot 0,3 = 145,5(\text{mm}).$$

Пречници кинематских кругова:

$$d_{w1} = \frac{2a \cdot z_1}{(z_1 + z_2)} = \frac{2 \cdot 93,75 \cdot 30}{(30 + 95)} = 45 \text{ (mm) и}$$

$$d_{w2} = u \cdot d_{w1} = 3,167 \cdot 45 = 142,5(\text{mm}).$$

Пречници подеоних и кинематских кружница се поклапају.

Подеони корак

$$P = m \cdot \pi = 1,5 \cdot 3,14 = 4,712(\text{mm}).$$

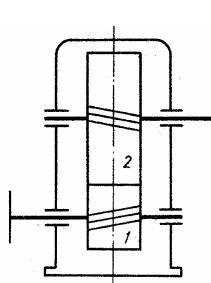
Ширина зупчаника

$$b = \psi_{bd} \cdot d_1 = 1,4 \cdot 45 = 63(\text{mm}).$$

1

Задаћак 1.3.2 На основу задатка 3.3.1 нацртати шеме оптерећења погонског и гоњеног вратила преносника. Осе вратила преносника су у хоризонталној равни.

Задаћак 1.3.3 Једностепени вертикални

редуктор са цилиндричним еволвентним зупчаницима са правим зупчима:
 $z_1 = 41, z_2 = 58$ и
 модулом:

$m = 4(\text{mm})$
 треба, при истом нутлом основном

растојању и при скоро једнаком преносном односу, заменити новим зупчаним паром чији је модул: $m' = 3(\text{mm})$.

Одредити геометријске величине новог зупчаног пара.

Задаћак 1.3.4 Начртати шеме оптерећења вратила преносника на основу задатка 1.3.3.